

Høringssvar fra FRI vedrørende forslag til endringer i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven)

FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold viser til Kunnskapsdepartementets høringsbrev av 12. august 2019. Her følger vårt høringssvar til forslag om endringer i barnehageloven.

FRI har gjennom vår fagavdeling Rosa kompetanse siden 2006 undervist ulike profesjonsutøvere om seksuell orientering, kjønnsidentitet og inkluderende praksis. Siden 2017 har Rosa kompetanse hatt et eget tiltak rettet mot barnehageansatte. En del av bakgrunnen for vår undervisning av skoleansatte og barnehageansatte er at skeive elever i langt større grad en majoritetselevene opplever mobbing.¹

FRI støtter en lovfesting av at barnehagen skal arbeide systematisk for et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel og læring for alle barn, og for å forebygge tilfeller der barn opplever at det ikke er et trygt og godt barnehagemiljø. FRI støtter også en lovfesting av at barnehagen skal ha nulltoleranse mot krenkelser som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, og at alle som arbeider i barnehagen skal gripe inn ved slike krenkelser. FRI støtter videre en aktivitetsplikt som sikrer at egnede tiltak settes inn når et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Inkludere mangfoldsperspektiver

I høringsnotatet vises det til NOU 2015:2, som omhandler virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø. Her fremheves det at et godt psykososialt barnehagemiljø er avgjørende for å forebygge mobbing, og at arbeid med det psykososiale miljøet i barnehagen og i grunnopplæringen må ses i sammenheng. Regjeringen har også ved flere anledninger påpekt viktigheten av å inkludere barnehagen i arbeidet mot mobbing, blant annet i Folkehelsemeldingen (Meld. St. 19 (2014-2015)). FRI vil berømme departementet for dette.

Flere av FRI sine medlemmer har opplevd mobbing som begynte allerede i barnehagen. Når vi vet at det er barn som opplever mobbing i barnehagen så understreker det viktigheten av å se arbeidet med mobbing i barnehagen og i grunnopplæringen i sammenheng. Videre er det slik

¹ Roland, E. og Auestad, G., 2009: *Seksuell orientering og mobbing*. Stavanger: Universitetet i Stavanger.

Bendixen, M. og Kennair, L., 2008: *Seksuell trakassering blant elever og ansatte i videregående skole: En resultatrapport*. Trondheim: NTNU.

Bendixen, M. og Kennair, L., 2014: *Resultater fra prosjekt Seksuell helse og trakassering i videregående opplæring 2013-2014*. Trondheim: NTNU.

Stokke, M. og Lundhaug, K. m.fl., 2018: *Skeives levekår i Agder En kvantitativ og kvalitativ kartlegging*. Lillehammer: Østlandsforskning

at et godt inkluderingsarbeid i barnehagen representerer en svært viktig del av det forebyggende arbeidet. Slik kan man sikre at barn får tidlig kunnskap om og øvelse i inkludering. Ettersom vi vet at enkelte grupper kommer dårligere ut på mobbestatistikken i skolen enn andre, vil det å jobbe med mangfoldsperspektiver i barnehagen være ekstra viktig i det forebyggende arbeidet. Barnehagene må evne å skape et leke- og læringsmiljø der det er stort rom for mangfold. Mangfoldsfokuset kunne med fordel vært tydeligere i høringsnotatet. I rammeplanen står det at:

«Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn.»

En operasjonalisering av dette punktet i rammeplanen er forebyggende arbeid i praksis. Å jobbe aktivt med å øke barns forståelse for og kunnskap om menneskelig mangfold, kan bidra til at færre barn krenkes fordi de har ulike minoritetsstatuser.

Hvem er de særskilt sårbare barna?

Høringsnotatet bruker flere ganger terminologien «sårbare barn», og viser også til at barnehagen har et skjerpet ansvar for barn med særskilt sårbarhet. I den forbindelse vil vi minne om at Utdanningsdirektoratet i rundskrivet “Skolemiljø Udir-3-2017” tydeliggjorde skolenes skjerpede ansvar overfor særskilt sårbare elever, og samtidig fremhevet hva slik sårbarhet kan handle om:

“Skolen har et skjerpet ansvar overfor elever med en særskilt sårbarhet, jf. Prop. 57 L (2016-2017) s. 22 og Rt. 2012 s. 146. Slik sårbarhet kan være knyttet til for eksempel elevens religion, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, at eleven har atferdsvansker eller forhold ved elevens familie og hjemmesituasjon. At en elev tidligere har vært utsatt for krenkelser, kan også gjøre en elev særskilt sårbar. Skolene må kjenne til at enkelte grupper elever er overrepresentert blant de som krenkes. Det er derfor viktig at skolene følger særskilt med på hvordan disse elevene har på det skolen.”

De stedene særskilt sårbarhet nevnes i høringsnotatet, er det som oftest knyttet til nedsatt funksjonsevne. FRI vil oppfordre til at det tydeliggjøres hva særskilt sårbarhet kan handle om, på linje med overnevnte rundskriv. Her vil vi følgelig understreke viktigheten av at seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk inkluderes. At skeive elever er en særskilt sårbar gruppe når det kommer til mobbing mv. tydeliggjøres blant annet i NOU 2015:2.

I rundskrivet står det også at skolene må kjenne til at enkelte grupper elever er overrepresentert blant de som krenkes. FRI vil understreke at dette også må gjelde barnehagene, og at man dermed har behov for økt kunnskap om disse gruppene for å best mulig kunne forebygge, oppdage og håndtere ulike krenkelser.

Nulltoleranse og diskriminering

I høringsnotatet står det at «for at det skal være tydelig at nulltoleranse skal være et av prinsippene som ligger til grunn for det forebyggende arbeidet, mener departementet at barnehageloven bør inneholde et uttrykkelig krav om nulltoleranse.» FRI støtter dette.

Videre vil vi berømme at det tydeliggjøres at «Henvisningen til diskriminering og trakassering gjelder uavhengig av diskriminerings- eller trakasseringsgrunnlag. Bestemmelsen skal gi vern mot diskriminering og trakassering på bakgrunn av forhold som kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion eller livssyn. Barnehagen skal ha nulltoleranse mot ord og handlinger både fra barn og fra de som jobber i barnehagen.»

FRI vil understreke viktigheten av at barnehagelærere har tilstrekkelig kunnskap om inkludering og diskriminering, herunder de ulike diskrimineringsgrunnlagene. Det er en forutsetning for å best mulig kunne forebygge krenkelser, oppdage mønstre i disse, håndtere ulike situasjoner på en ivaretagende måte, samt følge opp hensiktsmessig i etterkant. FRI mener at viktigheten av barnehageansattes kunnskap om de ulike diskrimineringsgrunnlagene bør tydeliggjøres.

Egnede tiltak

Det fremheves i høringsnotatet at man siden 2017 har jobbet med å styrke barnehageansattes kompetanse til å forebygge og håndtere mobbing og at man i den sammenheng kan hente hjelp og støtte fra eksterne miljøer. FRI vil understreke at Rosa kompetanse skole over lang tid har blitt benyttet av skolen som antimobbetiltak, både i forebyggings- og håndteringsarbeidet. Tiltaket bidrar til å heve kompetansen om seksuell orientering, kjønnsidentitet og inkluderende praksis, og vi ser at økt kompetanse om minoritetsgrupper er en nøkkel i arbeidet mot mobbing. I 2017 utviklet FRI Rosa kompetanse barnehage. Tiltaket er finansiert av Helsedirektoratet og er et tilbud som med fordel kan nevnes dersom man eksempelvis utarbeider en tiltaksliste til bruk av barnehager når de skal sette inn målrettede tiltak som kan bidra til et bedre psykososialt leke- og læringsmiljø for alle barnehagebarn.

FRI takker for muligheten til å bli hørt i dette viktige arbeidet med å sikre alle barn et trygt og godt barnehagemiljø.

Synne Hall Arnøy
Leder Rosa kompetanse
FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold